

viinapullon suu ei ole kuin sentin päässä hänen suustaan. Sen hän suureen ääneen myöntääkin, mutta ajatteleeko hän koskaan vakavasti retkahtamista; mitä hän sinä hetkenä kokee? Ei — hän ei uskalla eikä kykene ajattelemaan sitä.

Tätä "aitouden siansaksaa" me ihmiset käyttämme huomaamattamme monissa keskustelutilanteissa.

Kun taas toisaalta ajattelemme käyttäytymisterapian ja uskonnollisuuden sekoitusta AA:ssa, tuo toiston pakko ryhmästä toiseen yhdentää liikettä. Liiallinen analyttisyys saattaisi "sanoman" kritiikille alttiiksi, joten on oltava rehellinen *vain* tiettyyn rajaan asti, jotta ryhmän tasapaino säilyisi. Tuollaisen rehellisyyden, jonka mystifioivaa luonnetta ei tiedosteta, takaa nimenomaan AA:n aivo-pesevä terminologia.

Klaus Mäkelä oli muuten erinomaisessa artikkelissaan (Elämäntapanäkökulma ja hoitotutkimukset. Alkoholipolitiikka 5/83) väärässä siinä, että USA:ssa käynnissä oleva ankara ristiriita käyttäytymisterapeuttien ja AA-liikkeen välillä kohtuuden ja ehdottoman raittiuden suhteen heijastaisi muka eri ajatustapoja edustavien ryhmien ammatillisia eturistiriitoja.

Kysymys on ainakin AA-liikkeelle elämän ja kuoleman kysymys. Jos tuo dogmi, ehdoton raittius, asetettaisiin AA:ssa kyseenalaiseksi, sen toiminta hajoaisi pirstaleiksi, eikä sillä olisi enää juuri lainkaan yhteiskunnallista saati päihdehuollollista merkitystä. Probleema on sille ontologinen eikä ammatillinen. Tarvitsee vain tulla kentälle, tarpeeksi lähelle itse päihdetyön käytäntöä tajutakseen asian.

Tutkijat, analyysoijaa

Ryhmä on AA:ssa korkeimman voiman välittäjä. Itsenäisyys on AA:n liturgian sisäistämistä. Loppu onkin toistoa eli korkein voima armahtaa ja synty projisoidaan viinapullon sisältöön eikä joitakin käsitteitä edes aseteta kyseenalaisiksi. Niistä on tullut kielellisiä "fetissejä", joita "kumarretaan", taikasanoja, jotka parantavat.

En puhu siitä, miten ryhmät voivat olla parantavia, enkä yhdessäolon, yhteisyyden tunteesta, joka tekee ne niin mielekkäiksi. Ne voivat olla ahdistaviaakin. Olen kirjoittanut AA-liikkeen mystifioivasta terminologiasta, joka tulisi kääntää ainakin tutkijamusta varten, ja viimein kaikkia varten, ymmärrettävälle kielelle. Analysoikaa te AA-liike, te, joilla on siihen käsitteelliset ja koulutukselliset resurssit.

Itseni koen kylmän kritiikin esittäjäksi, joka haluaa ravistella suomalaisia tutkijoita tajuamaan, mikä sarka heillä päihdetyössä AA:n osalta olisi-kaan kynnettävänä. Onko kysymys uskalluksesta

vai tietämättömyydestä? Jorma Niemelän tutkimus ei riitä. Sitä paitsi se vaikuttaa maailmankatsomuksellisesti: arvostelmat määräävät tuloksen automaattisesti. Kriittinen näkökulma puuttuu. Olen pannut itseni alttiiksi tässä kritiikissä, mutta jonkunhan se on joskus tehtävä. En vastusta AA-liikettä enkä seurakuntien työtä. Vastustan valheel- lista ja mystifioivaa, asioiden todellista tilaa hämärtävää terminologiaa.

Rauno Räsänen

Asuntolat ja alkoholismi

Viime vuonna puhuttiin paljon asuntoloista ja niitten asukkaiden alkoholin käytöstä. Keskusteluun osallistui koko julkinen sana aina radiosta sanomalehtien yleisönosastojen mielipideilmauksiin. Väitettiin asuntoloitten asukkaiden olevan pahempaa laatua olevia alkoholisteja, jotka käytöksellään ja esimerkillään (ryyppääminen kadulla) ovat pahasta lapsille ja koululaisille sekä häiritsevällä esiintymisellään ympäristölle.

Totuus on kuitenkin toisenlainen. Helsingin poliisin antamat viime vuoden tiedot kaupunginosien hälytyssoitoista kertovat esimerkiksi Lauttasaareen tulleen "rauhoituspyyntöjä" melkein yhtä paljon kuin esim. Kallioon ja Vallilaan, joissa useimmat miesten asuntolat ovat. Vain Munkkiniemen ja Kuusisaaren tienoot olivat rauhallisempia paikkoja. Lauttasaarihan "kunnostautui" sinne aiotun asuntolan rakentamisen suurimpana vastustajana — ja onnistuikin siinä aktiivisella toiminnallaan.

Minä toimin viime vuonna erään ei-uskonnollisen yhdistyksen asuntolan valvojana, vahtimestarina, ja voinen päivittäin tehtyjen muistiinpanojen pohjalta kertoa tarkemmin asuntoloitten asukkaiden alkoholin käytöstä, semminkin kun itse olen asunut vuoden asuntolassa.

Asuntolaan ei mennä vapaaehtoisesti asumaan. Asuntolaan mennään asumaan monista eri syistä, varsinkin siitä syytä, että pääkaupunkiseudulla valitsee ja on jo usean vuoden vallinnut krooninen asuntopula.

Esimerkkinäni olevassa asuntolassa asuu vakituisesti 45 miestä, eli siinä on sen verran vuodepaikkoja. Tavallisesti yhdessä huoneessa asuu kaksi miestä — joissakin asuntoloissa 3—4. Näistä ihmisistä käy enemmän tai vähemmän vakituisesti töissä 75 %, ja he ovat 25—60-vuotiaita. He ovat henkilöitä, jotka avioeron, taloudellisten menetysten tai muiden syiden takia ovat menettäneet asun-

tonsa. Heidän joukossaan on myös poikamiehiä, jotka taloudellisista syistä ja halpojen vuokra-asuntojen puutteen vuoksi eivät ole voineet perustaa perhettä. Heidän ammattialansa on 95-prosenttisesti työ rakennustyömailla, ironista kylläkin. Heidän alkoholin käyttönsä rajoittuu tavallisen keskivertosuomalaisen normeihin, eivätkä he yleensä aiheuta järjestyshäiriöitä. Asuntolaan on saavutettava viimeistään kello 23, ja hiljaisuus alkaa saman tien. Poikkeuksia sallitaan, jos esim. työ sitä vaatii. Päihtyneenä tulo asuntolaan on ehdottomasti kielletty. Mikäli joku onnistuu tuomaan alkoholia huoneeseen ja asuntolan valvoja huomaa sen, tämä asukas poistetaan asuntolasta, eikä hänellä ole sinne tulemistä moneen kuukauteen. Näin alkaa asuntoloiden kiertäminen ja varsinainen alkoholismi.

On tunnettu tosiasia, että esim. rakennusalalla vallitseva kausityöttömyys ja yleensä työttömyys saattavat siirtää tästä kunnollisten ja asuntoloitten sosiaalisia normeja noudattavien ryhmästä ihmisiä sille tielle, joka johtaa alkoholihuoltoloihin ja työsiirtoloihin, kunhan he ensin ovat majailleet surullisen kuuluisissa Kyläsaareissa ja ”turbohallissa”. Ensi suoja on pakkasia vastaan kuitenkin annettava.

Näitä ihmisiä, varsinkin 45—60-vuotiaita, nykyään jo 20—25-kesäisiä, vaivaavat yhteiskuntaan paluun ongelmat, sillä menetetyt vuodet, taloudelliset ja sosiaaliset arvot tuntuvat vaikeilta korvata. Asuntoloissa asuminen hävittää ihmisestä yrittämisen halun, emotionaalisuus katoaa, apaattisuus valtaa ihmisen, ja vain taistelemaan kykenevä ihminen voittaa yksinään olotilansa.

Tässä lehdessä on kirjoitettu paljon ennalta ehkäisevästä alkoholismiin torjunnasta. Tosiasia on, että ainoastaan säännöllinen työ ja oma asunto voivat estää alkoholisoitumisen. Tietenkin on hyvä, että on olemassa AA-kerhoja ja eri uskonlahkojen saarnaajia, jotka vierailevat asuntoloissa, mutta unohdetaan, että ihminen on yksilö aivan kuin

sairaalassa oleva potilas, joka kaipaa henkilökohtaista hoitoa. Asuntoloiden synkkä ilmapiiri ei sitä anna. Mainittakoon tässä yhteydessä, että hyvin harvat asuntoloitten asukkaat ovat rikollisia tai muuten poliisiin kirjoissa.

Olen kirjoittanut työssä käyvistä. Loput 25 % asuntolan asukkaista ovat sairas- ja työeläkeläisiä tai sitten jo kansaneläkkeellä olevia, yleensä pitempiaikaisia asukkaita, jotka ovat hyväksyneet asuntolassa elämisen, kun paremmastakaan ei ole toivoa. He eivät ole sosiaalisesti ja yleensä yhteiskunnallisesti aktiivisia. He käyvät ulkona enää vain mennäkseen postiin tai pankkiin nostamaan eläkkeensä. He ovat yleensä parhaimpia asuntolan asukkaita niin vuokran maksussa kuin käyttäytymiseltäänkin. He eivät myöskään vaivaa huoltovirastoa pyytääkseen vaatetta, silmälasia tai sairaalaan pääsyä. He elävät päivän kerrallaan, ja joskus joku tarmokas asuntolan valvoja siirtää heidät laitokseen, josta paluuta ei enää ole.

Mikäli yhteiskunta tajuaisi ihmisen vaistonvaraisen itsenäisyyden kaipuun, halun päästä omaan kotiin, jossa hän voisi olla ja elää sekä saisi tehdä vielä työtäkin, ei alkoholiongelmia syntyisi. Päihdehuollon tutkijoiden pitäisi tilanteen parantamiseksi ennemminkin perehtyä asuntotuotantoon. Miten saadaan Helsingin noin 6 000 asunnotonta, joista noin 1 000 on yksinäisiä rintamamiehiä, asumaan siten, että elämän tarkoitus ja päämäärät toteutuisivat. Yksi keino on sekin, että Helsingin kaupungin 15 pennin veroäyristä yksi penni vuodessa siirretäisiin asuntotuotantoon. Näin saataisiin noin 1 000 asuntoa vuodessa ja pelastettaisiin ainakin osa asuntoloitten asukkaista yhteiskunnan sosiaalisiksi jäseniksi. Asuntolassa asuminen masentaa, tuottaa tuskaa ja on esim. töissä solmituista vähäisistä ihmissuhteista huolimatta yksinäistä ja tarkoituksetonta sekä ennen kaikkea alkoholisteja tuottava asumismuoto.

Viktor Tiainen